

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 1. Quando rescripta iustitiae, & gratiae dicantur esse in statu integro,
quando dicantur esse incepta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

omnino extinguit, quia pervenit ad statum, à quo incipere non potuit, non propter cessationem causae finalis, sed propter circumstantiam advenientem, quae reddit illius obligationis usum iniquum: & cum glossa dicit, quod impedit faciendum, destrucere iam factum intelligendum est, quando est impedimentum honestati contrarium; scilicet vero, quando est impedimentum per praedictam cessationem causae.

Ad tertium cum eius confirmatione concedo facilius mutari posse privilegium, quam legem: tum revocatione, tum decessione; quia facilius à Principe revocari potest, & facilius laborari potest aliqua circumstantia, quae usum privilegij impediatur: at non inus sequitur debere cessare ex omni causa, quae lex cessat; lex enim cessat deficiente causa eius finali adaequata, quia ex huiusmodi defectu redditur inutilis: at iniustum est obligare subditos ad observantiam legis inutilis. Ergo, Privilegium vero & dispensatio, etiam cessat causa, ob quam fuerunt concessa, vtilia esse possunt privilegiato, & ex alia parte non obligantur ad illius usum. Ergo.

Ad quartum concedo privilegium non operari ultra concedentis intentionem: at intentio concedentis absolute privilegium, est, ut utatur privilegiatus in eo etiam cessante causa, ob quam fuit concessum. Neque obinde sit peccare privilegiatum, neque peccare concedentem: non peccat privilegiatus, quia privilegio tunc concessio videtur, neque peccat concedens privilegium, cum ob legitimam causam concedat, quae causa non requiritur, ut semper existat, quoties fuerit usus privilegij. Neque obstat tunc adesse causam, ex qua posset privilegium incipere, quia plus requiritur ad inceptioem privilegij, quam ad eius continuationem, ut optime ipsemet Sanchez probat *illud disput. 30. num. 8.* Ex qua doctrina inferre ipse non cessat dispensationem, si causa finalis non omnino cessavit, quamvis reliquae manentes non iudicentur sufficientes ad priorem dispensationis concessionem. Ergo idem debet dicere, etiam omnino causa cessare.

Ad confirmationem ex *l. ex f. llo*, respondeo substitutionem illam evanescere, si filius sanae mentis efficiatur, quia ex subiecta materia constat fuisse conditionalem, nempe si filius in furore usque ad mortem perseveret, alias ut bene dicitur textus, iniqua esset substitutio: & ratione circumstantiae, quae reddit substitutionem iniquam, cessat substitutio.

Ad secundam confirmationem ex *l. i. ff. de conditione sine causa, & ad l. nihil interest*, respondeo, sicut ad quartum dixi magis requiritur ad honestam inceptioem privilegij, & dispensationis, quam ad illorum continuationem: ad inceptioem enim requiritur legitima causa; scilicet vero ad illius continuationem, deest enim concessum à Principe beneficium esse mansurum: *reg. decret. 17. de regul. iur. in 5.*

Ad quintam ex *regula in ambiguis*, dico probare cessante causa concessionis posse scriptum à Principe revocari privilegium; at non probat Decius ipso facto privilegium cessare.

Ad vltimum negat Salas *ad spur. 20. sect. 6. sine*, absurdum esse sic dispensatum veluti canibus, etiam iam causa infirmitatis cessaverit: quia retinet dispensatio suam vaorem, eo quod data fuerit ob infirmitatem, non solum praesentem, sed quam probabiliter concedens exspectabat futuram. Ac credo in tali casu cessare dispensationem, quia dependentem à causa futura fuit concessa, quae cum cesset, cessabit dispensatio.

10 Ex his patet decisio illius quaestionis, an peccet verus dispensatione cessante causa illius?

Respondeo iuxta supradicta non peccare, si dispensatio fuit concessa ob causam actu existentem, quia verè manet dispensatus, legibusque solutus: at peccare, si dispensatio sua ob causam successivam, & usum dispensationis commenturatum, quia cessat dispensatio, et creditur etiam dependentem ab illa causa fuisse concessam, siquidem praesens infirmitas non est sufficiens causa concedendi perpetuam dispensationem in ieiunio: concedere autem dispensationem sine causa, vel sine causa sufficiens, etiam in propria lege non est praesumendum de Principe. Ergo asserendum est dispensationem esse dependentem ab existentia causae, ac proinde illa cessante cessare dispensationem, esto contra tenent Salas *supra dicta disput. 20. sectione 6. à num. 66. vers. ego in hac re*, & *seqq.* & *num. 65.* referit aliquos recentiores id probabile existimare.

PUNCTUM XVI.

Utrum cesset privilegium, rescriptum, & dispensatio morte concedentis.

EX huius puncti enodatione pender decisio plurium difficultatum, idcirco placet exactius rem explicare, neque brevitatis solitè oblitiscar: si enim privilegium, rescriptum, & dispensatio, non fuerint in statu integro, morte concedentis non pereunt, ut dicemus ex omnium sententia. Quapropter investigandum est, quando dicantur esse in statu integro, quando in statu inceptioem, & primo loqui debemus de rescriptis iusti-

tiae, & ex ibi dictis facile erit inferre, quid dicendum sit de rescriptis gratiae.

S. I.

Quando rescripta iustitiae, & gratiae dicantur esse in statu integro, quando dicantur esse incepta.

- 1 Triplicem sententiam refert Sanchez, qui sentit per solam citationem iuridicam desinere rem esse integram, & perpetuam iurisdictionem in rescriptis iustitiae.
- 2 Censere probabilius sufficere iudicem iurisdictione incepta, si citationem non fecerit. Sed quia communis est citationem requiri, illud est sequendum.
- 3 Sufficit citationem egressam esse à delegato, si tamen parti in iurata non fuerit, defendit Sanchez, ut probabilius.
- 4 Censet probabilius oppositum.
- 5 An requiratur citatio in casibus, in quibus per editum citari qui potest, ut perpetuam iurisdictionem in Probabilibus videtur sufficere citatioem.
- 6 Perpetuam iurisdictionem ex eo quod delegatus subdelegaverit in Probabilibus est non perpetuam, si tamen paribus praesentibus fiat.
- 7 Per rescripti praesentationem non firmatur iurisdictionem.
- 8 An per citatioem firmetur iurisdictionem rescripti plures causas continens? Sed distinctione respondetur.
- 9 Quid si constitutus iudex delegatus ad rnuerstatem causarum, & citationem in una causa faciat? Affirmat cum Sanchez si matam esse circa omnes iurisdictionem.
- 10 Si causa commissa non indige citatione, prima manentis executione facta, firmatur iurisdictionem.
- 11 In rescriptis gratiae ex revocatione partis dicitur negotium consummum.

DE rescriptis iustitiae refert Sanchez, *lib. 8. disp. 28. à n. 8.* descriptam sententiam. Prima affirmat desinere rem esse integram, eo ipso, quo iudex ceperit iurisdictionem sibi data vti. est citationem non fecerit. Quia modus firmandi, & radicandi iurisdictionem est per usum ipsius. Si igitur ante citationem vti iurisdictione potest, iam iurisdictionem firmat. Adde, iurisdictionem delegatam tunc dici potest esse integra, quando nullum illius usum habuisti. Ergo si in virtute illius aliquem usum exercuisti, qualis est signare locum iudicij, non nate Notarium, testes percipere, rodigi litteras in publica forma, verè iurisdictionem integra non est, sed potius cepta. Fauter hinc sententiae *cap. licet vndique, de officio delegati, & cap. si à subdelegato, eod. tit. n. 6.* in quibus solum expulsiatur ad perpetuam iurisdictionem, quod delegatus iurisdictione delegata vti non ceperit, sed in aliquo ex illa processum non fecerit: neque ibi astatur ad usum per citationem, vel per litis contestationem, vel per sententiam, vel per nominationem Notarij, aut significationem loci. Ergo non est cur aliquis determinatus usus expulsiatur, & pro hac sententia adducit Sanchez, plures Doctores, & videri potest vltimenter *verbo d. legatus, q. 6.*

Secunda sententia docet iurisdictionem delegatam integram esse, quousque lis contestata sit. Mouetur ex *cap. relatum, de officio delegati*; vbi deciditur expirare iurisdictionem delegatam non contestata; & idem habetur in *l. regia, c. 1. tit. 4. par. 3.* & vltis Doctores, quos Sanchez allegat, potest allegari Salas *disput. 20. sect. 17. num. 125.* ibi, *erit autem causa saltem cepta, quando lis fuerit contestata.* Aug. de Barbosa de *potestate Episcopi, 2. allegat. 39. n. 29.* vbi tenet delictum non dici deductum ad forum contentiosum, quousque lis contestata fuerit, quia forum contentiosus dici non potest, nisi inter partes contentio fiat: non est autem perfecta contentio, quousque contestetur lis. Ergo neque forum contentiosus, quousque lis sit contestata. Ergo neque iurisdictionem contentiosa exercita ante litis contestationem; omnia enim alia praesambula illius dicuntur ex resolutis per *Alin. praxi Florent. §. 1. cap. num. 14. & seqq. Lancel. de arbitrat. in praxi, num. 7.* Petog. *var. lib. 2. sub rub. de conditionib. n. 54.* & tradit alios referens Sigismund. *Seaccia d. iudic. cap. 2. num. 22. & cap. 8. num. 15.* Ergo iurisdictionem iudicialis non erit exercita; nisi post litis contestationem. Item lis non mouetur, quousque contestata non fuerit, ex text. in *c. ex p. re 30. d. verb. significat.* & tradit Mariana *de ordin. iudic. p. 5. tit. 2.* & omnia sunt durante infirmitate, *num. 64.* *Surd. de alim. tit. 5. q. 8. n. 4.* Ergo neque iurisdictionem ad iudicandum concessa si mata, seu exercita censetur, quousque lis mota sit, & immedatè delegatus ceperit.

Tertia sententia, cui tanquam probabiliori adhaeret ipse Sanchez docet per solam citationem iuridicam desinere rem esse integram, & perpetuam iurisdictionem, ducitur ex *cap. gratiam, de officio delegati*, vbi ad firmandam iurisdictionem solum petit citationem, ibi, *cum citatione facta negotium sit quasi consummum,*

Et ubi de officio legati, dicitur petere iurisdictionem, si citatio non processit, per quos text. affirmat explicandos esse relatos non processit & secunda sententia; quia correctio iurium vitanda pro prima & generaliter dicunt requiri viam iurisdictionis, intelligendi tunc de vfa, qui ad minus sit per citationem thonis, intelligendi tunc de vfa, qui ad minus sit per citationem thonis, intelligendi tunc de vfa, qui ad minus sit per citationem thonis...

2. Mihi vero maxime aridet prima sententia, quam ipsemet Sanchez valde probabilem dicit; tum ob rationes, quas ibi addit, tum quia deest beneficium Principis esse mansurum: tam quia licet citatio sit primus actus iudicij, est tamen primus actus iurisdictionis, cum ante citationem plures exerceri iurisdictionis possit. Verum, quia video communi Doctorum sensu probatum citationem requiri, ut res desinat esse integra, ideo in praxi iudico hoc esse sequendum, quodque defendit Molin. tract. 5. disp. 9. n. 12. Et 24. disp. 19. n. 3.

3. Sed dubium est, an sufficiat citationem egressam esse a deo, etiam si parti inimica non fuerit, ut censetur res non integra?

Sanchez alios referens n. 13. probabilis censet sufficere. Monet, quia in egratum, de officio delegati, solum requiritur, ut negotium sit quasi ceptum, quod propositum sit citationis edictum. Deinde, quia citatio tribus partibus constat, ex mandato iudicis, & ex parte citanda, scilicet ex citatione nuntij, & ex illius assensione se citationem scilicet: at ex his tribus solum mandatum est vus iurisdictionis. Ergo solo illo iurisdictionis ratiocatur, item solum iudicis actus est pensandus ad perpetuandam iurisdictionem, qui perfectus est per solum actus mandatum.

4. Ceterum tenenda sententia, non per quemcumque actum iurisdictionis, sed per citationem desinere rem esse integram ad effectum perpetuandi iurisdictionem in delegato, probabilis censio non sufficere citationem egressam esse a iudice, nisi parti inimicetur: sic docet Mol. illa disp. 9. num. 3. Ratio est, quia vique parti inimicetur, non est vera citatio, sed expeditio citationis neque enim dici potest pars citata, ex eo quod mandet iudex eam citari. Deinde, quia in cap. gratum, non expeditio citationis, sed ipsam citationem factam expostulat Pontifex, ut negotium sit quasi ceptum, inquit Urbanus III. Nos autem inquisitioni tuae aliter respondemus, quod cum in casu priori citatione facta negotium sit quasi ceptum. Et licet in principio dicitur, proposito citationis edicto, hae verba non indicant citationem non esse factam, sed potius indicant esse factam: nam si propositum fuit citationis edictum, alicui fuit propositum, atque adeo alicui fuit citatus. Adde illa verba, a parte fuerunt dicta, non a Pontifice approbata; ipse enim absolute dicit, citationem factam. Deinde iura expostulantia citationem, de citatione perfecta, & consummata debent intelligi: argumento sumpto ex cap. quia propter, & cap. cum s. off. positum, de electione; sed in ratione citationis non est perfecta, & consummata, quovis ad partis notitiam devenire possit. Ergo, si dices mandatum citationis esse citationem perfectam, quoad effectum inchoandi in iudice delegato iurisdictionem, ad cuius effectum fuit requisita. Sed respondeo non esse perfectam, quoad hanc effectum, eo ipso, quod petatur citatio ad inchoandam iurisdictionem. Facit, inquam per mandatum citationis aliquo modo inchoari iurisdictionem, imperfecte quidem; sed quia non inchoatur per citationem, quae est primus actus iudicij, ea de causa non dicitur proprie inchoari iurisdictionem ad cum effectum, ut perpetuetur mortuo delegante. Et per hanc partem restitit ad rationes oppositas. Dico ergo, non solum iudicem exercere iurisdictionem, quando pronunciat citationem faciendam, sed etiam quando ipse Notarius illam facit. Non enim Notarius est, qui citat, sed iudex est, qui citat partes medio Notario, sicut voce praecoris legislator legem promulgat.

5. Insuper dubitari secundò poterat, an si haec citatio fiat per edictum, seu proclamationem, in his casibus, in quibus de iure fieri potest, debeat esse trina, ut censetur iurisdictione perpetua, & res inchoata? Aliqui videri posse trinam requiri, eo quod nullus censetur citatus per edictum, quovisque trina fuerit publicatio illius iuxta Authent. qui semel. Et tres denominationes, C. quomodo & quando iudex, & tradit Menoch. lib. 2. de arbitrar. cens. 5. casu 464. n. 4. Ceterum probabilis censio sufficere vnam citationem, etiam per edictum, ut intelligatur iurisdictione delegata esse incepta, tum quia in cap. gratum, & cap. si a subdelegato, & aliis relatis, non expostulatur, nisi citatio: ac verò illa vocatio per edictum, etsi vnicia sit, citatio est, licet non sufficiens, ut condemnentur citatus. Ergo firmatur ex illa delegari iurisdictione, & ita aliis relatis docet Sanchez n. 14. Et num. 16. aduerit optime citationem illam debere esse validam; nam si ex aliquo capite irrita fuerit, reputatur, ac si non facta; quod enim nullum est nullum potest producere effectum.

6. Tertio dubitatur, an ex eo quod delegatus subdele-

ganerit causam, vel partem illius, censetur perpetua iurisdictione?

Puribus, quos recenset Sanchez num. 18. placet esse perpetuam, quia verè delegatus vus fuit iurisdictione: subdelegatio enim illa facta actus iurisdictionis est. At mihi cuius eodem Sanchez, ibi, & Mol. disp. illa 9. num. 3. probabilis videtur firmatam non esse iurisdictionem; tum quia subdelegatio non est vus iurisdictionis delegata, sed est vus iurisdictionis a lege concessa. Lex enim concedit in his, & illis casus subdelegare ac proinde est vus iurisdictionis non delegata, sed potius ordinaria. Excipit tamen Sanchez ibi, nisi praesentibus partibus subdelegatio facta fuisset; quia tunc existimat talem subdelegationem citationi aequivalere. At credo hoc concedendum non esse. Nam cap. si a subdelegato, de officio, & potestate iudicis delegati, quo mouetur ipse ad affirmandum subdelegationem praesens non firmare iurisdictionem delegati, non distinguit, an fuerit praesentibus partibus facta, vel absentibus, imò potius supponit ex consensu partium factam fuisse. Item subdelegatio siue sit praesente parte, siue absente, non est vus iurisdictionis delegata, sed a lege concessa. Ergo semper manet res integra. Adde iura ad minus citationem expostulare pro forma, ad firmandam iurisdictionem delegati, ut ipsemet Sanchez num. 10. fatetur. Sed cum aliquid expostulatur pro forma, non impietur per acquiescentem: ut tradit Gutierrez canon. 99. lib. 2. tom. 2. cap. 15. à num. 112. cum seq. Bart. in l. nemi. C. de advocatis divers. iudic. lalon in l. si procurator, C. de procuratorib. n. 2. confirmat Beronius in cap. cum sit Romana, de appellacionib. n. 78. Denique pla subdelegatio non potest dici aequivalere citationi, eo quod fiat praesentibus partibus; siquidem partes citandae sunt denuo, ut ipse subdelegatus possit in causa procedere.

7. Quarto dubitatur, an per rescripti praesentationem desinat res esse integra, & firmetur iurisdictione?

Respondeo cum Sanchez lib. 8. disp. 28. num. 19. & aliis ab eo rearis, nullo modo firmari iurisdictionem; quia acceptans rescriptum, non illo vitatur, sed potius se dispent ad vrendum, ut manifestè constat ex cap. is qui, de procurator. in c. ibi, post mandatum su. ceptum, etiam si eo vus non fuerit. At rescriptum firmari non potest, nisi aliquem illius vum habueris. Ergo.

8. Quintò dubitatur quando multae causae distinctae tibi in vno rescripto delegantur, vel circa vnam, vel circa diuersas personas, & vnam citationem facis, an eo ipso incepta sit quoad omnes iurisdictione?

Respondeo breuiter, si citatio illa communis fuit, eo quod citaretis vniuersaliter, ut compareant coram te partes interellectes, tunc clauum est circa omnes causas firmatam esse iurisdictionem, quia omnes illas causas citatio comprehendit; ac proinde verum est esse illarum omnium citationem factam: si verò circa vnam tantum causam citatio facta sit, etsi non desinat Doctores, qui affirmant perpetuari iurisdictionem quoad omnes, eo quod vus sit rescripto tibi concessa, & iurisdictione data per illud. Nam esto sit citatio de vna tantum causa, videtur sufficiens ad verificandum absolutum vum illius rescripti. At probabilis censio non perpetuari iurisdictionem, quoad reliquas, sed solum quoad illam, de qua fuit citatio facta. Quia illud rescriptum, etsi materia iter vnicum sit; ac formaliter multiplex est iuxta multipliciter causam, seu personarum, quae in illo rescripto continentur: ac proinde ex vno illius rescripti circa vnam causam, non videtur probari vus absolutus quoad reliquas. Et confirmari potest ex l. scire debemus, in princip. ff. de verborum obligat. vbi statuitur multiplicari stipulationes ad multipliciter rerum specialiter designatarum, secus verò, si nulla specialiter designentur, etiam si plures sub vniuersalitate comprehendat: & ita tenet Bart. in l. more, n. 14. ff. de iurisdic. omnium iudic. Imola cap. pastoralis, §. quoniam, num. 9. de rescriptis. Sanchez alios referens lib. 8. disp. 28. n. 25. Molin. tract. 5. de iurisdic. disp. 19. num. 4. Excipe, nisi vna causa sit alteri annexa: nam tunc ex citatione illius perpetuatur in altera annexa iurisdictione ob connexionem, ex l. fin. C. de duobus reis, & tradit Panorm. cap. licet, de off. deleg. num. 5. Molin. supra Sanchez n. 22.

9. Sextò dubitatur, si constituaris iudex delegatus ad vniuersaliter aliquam causam, an tunc citatione facta circa vnam causam, cepta sit iurisdictione circa omnes?

Affirmat Sanchez referens plures num. 27. & Molin. disp. illa 19. num. 4. Monetatur, quia tunc est vnicia commissio vnicique iurisdictione plures causas comprehendens. Ergo vtendo iurisdictione circa vnam causam, censetur vni iurisdictione communi cum enim in rescripto, & commissione facta, nulla causa specialiter designetur, efficitur iam quando aliquam causam specialem iudicas, illam iudicare ex iurisdictione tibi vniuersaliter tradita; ac proinde iam firmas iurisdictionem communem.

Sed obijcies, ex citatione, & contestatione litis circa vnam causam, non inferitur citationem esse factam circa aliam. Ergo neque negotium quasi ceptum circa illam; ergo neque firmatam iurisdictionem respectu illius, item partem referre videtur

DE
ASTRO
DALAC
TOM.
C. I. I.

detur ad rem moralem causas singulariter esse positas in scripto, vel vniuersaliter esse datam commissionem respectu illatum. Tum quia iurisdictione in vtraque delegatione per modum vniuersalis datur, & potest esse æque vniuersalis: siquidem possunt enumerari omnes causas, quæ contigerunt in illo anno in tali territorio, respectu cuius constituitur iudex delegatus vniuersalis. Tum etiam, quia in *l. quid tamen, in princ. ff. de arbitris, pura compromissa reputantur, si compromissum plures causas comprehendat?*

Respondet ex citatione circa vnam causam non inferri esse citationem factam circa alias: ac inferri te vnum esse iurisdictione quam habes circa illas; quia est eadem iurisdictione omnium. Ad confirmationem nōgo parum refert ad perpetuandam iurisdictionem circa omnes causas esse commissionem per modum vniuersalis, vel plarium; siquidem quando nominantur causæ, non est vniuersalis, sed plures formaliter commissiones: ac quando causæ non nominantur, etiam æquivalenter sint plures commissiones, formaliter tamen vniuersalis est, & consequenter incepta iurisdictione ratione vniuersalis causæ, circa omnes censetur incepta. Ad legem *quid tamen, respondet optimè Decius in cap. pastoralis §. quoniam num. 19, de scriptis, reputari, inquam, plura compromissa non verè proprie, sed virtualiter. Quapropter tertius non dicit absolute esse plura compromissa, sed quasi plura denotans solum virtualiter esse plura.*

Aduertit tamen eum Molin. *illa disp. 19. num. 4. si tibi aliquid minus delegerit, cuius exercitium citatione non indiget, quale reputari solet. minus visitandi pronuntiam aliquam religiosorum; tunc prima muneris illius executione circa aliquid eorum. ad quæ id minus se extendit dicitur iurisdictione incepta, quæ non habet alium modum inceptiois.*

Ex his deducitur, quando scripta gratiæ dicantur esse in statu integro, & quando in statu inceptiois; cum enim in his scriptis non habeat locum citatio iudicialis, sed loco illius succedat vocati partem, cum qua est dispensandum, eo ipso, quo authoritatè illam voces censetur iurisdictione incepta. Item si mandes informationem fieri de veritate precum, quia iam est vniuersalis auctoritatis scripti. Nullo tamen modo per præsentationem scripti censetur rem inceptam esse, quia præsentatio in scripto non est vniuersalis iurisdictionis per illud censetur, sed est dispositio ad illius vnum, sic Felin. *cap. pastoralis, §. quoniam, n. 3. de scriptis. Sanchez lib. 8. de dispensationibus, disp. 28. num. 20.*

Sed quid si scriptum plures personas contineat, censetur vniuersale esse dispensatione vniuersalis incepta, quoad alias?

Respondet iuxta superius dicta censeri, si vocati communiter omnes, vel aliquem alium actum communem omnibus fecerit; secus verò si totum negotium circa vnam personam actum est, & scriptum plures personas contineat, sic relato Felin. Angel. Syluest. & aliis docet Sanchez *num. 29.*

§. II.

Quando dicatur gratia facta, quando facienda.

- 1 Sumitur decisio ex cap. si cui, de prebend. in 6.
- 2 Obstat Suarez.
- 3 Defenditur, vt probabilior modus dicendi Sanchez. Et rationibus contrariis fit satis.
- 4 Limitatur doctrina, vt procedat de facultate, & mandato providendi certæ personæ, & de certo beneficio.
- 5 Neque intelligitur gratia facta, quousque acceptata sit.

VT videamus, quando scripta gratiæ permanent morte concedentis, præsupponendum est, quando dicantur habere rationem gratiæ factæ, quando faciendæ.

Resolutionem huius facultatis colligit DD. ex cap. si cui, de prebend. in 6. vbi deciditur facultatem alicui concessam providendi personam, idoneam de beneficiis vacaturis esse factam gratiam; quia cum providendæ personæ non nominentur, tunc gratia videtur esse illius, cui conceditur facultas, ac proinde non expirat morte concedentis; secus verò si super provisione certæ personæ faciendæ, sit data potestas eidem non ob suam, sed eius, cui provideri mandatur, gratiam, vel fauorem: illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur. Quia illa facultas non censetur gratia illius, qui de beneficiis providere debet, quia non datur ei libera facultas providendi, quæm voluerit, vel de beneficiis, quæ vacabunt, sed potius censetur gratia illius, qui providendus est, quia in eius utilitatem, & commodum eedit, quæ cum non reputatur facta, sed faciendæ, ea de causa perit morte concedentis, & non potest, circa eum extum obstat Sanchez *lib. 8. disp. 28. num. 87.* illam facultatem, quæ tibi datur de provisione certæ personæ in aliquo beneficio, vel de absolute, aut dispensatione aliqua faciendæ in fauorem eius, qui providendus, aut dispensandus est, esse gratiam faciendam, si liberè vii possis illa facultate; ac si tenearis ex præcepto & mandato (inquit) illam gratiam præstare, etiam gratia facta: probat, quia in priori casu gemini est ius

quodlibet per illas litteras non dispensatur, quia in eius fauorem illa facultas non conceditur, vt suppono, non dispensando, quia relinquitur arbitrio dispensantis, velit ne dispense. Ego non habet ius ad dispensationem, ac proinde non est gratia ei facta: ac si minister necessarius sis, iam censetur gratia facta dispensando, & solum exigitur tunc executio, quam negare non potes.

Sed aduersus hunc modum dicendi insurgit Suarez *lib. 4. de leg. c. 21. n. 13.* quia esse ministrum necessarium, seu obligationem, potius videtur obstat gratiæ factæ, quam illam statuere, nam illa necessitas transit in mandatum: mandatum autem perit morte mandantis re integra: ex cap. gratum, cap. relatum, de off. deleg. & l. mandatum, C. mandati. Et confirmat, quia difficile creditur esse, vt licentia data Sacerdoti ad re absolvendam in sui fauorem sit gratia faciendæ, & pereat, si nullum Sacerdoti præceptum de tali confessione audiendâ imponatur, & sit gratia facta, & duret, si præceptum imponatur, cum præceptum pereat morte mandantis. Propter hæc Suarez *num. 18.* censet spectandum esse, ad quem rescriptum directè referatur. Nam si dispensator referatur directè, vt re à peccatis absoluat, vel eum dispense, etiam si in fauorem tui datum illi sit rescriptum; affirmat non esse gratiam tibi factam, sed faciendam, quia per tale rescriptum solum videtur tibi paratum esse causam, quæ gratiam illam debet conferre. Ac si rescriptum ad re referatur, vt ratione illius eligas Confessorem, qui eum dispense, vel absoluat, vel de beneficio provideat, gratia censetur tibi facta, siue Confessor teneatur dispense, absolue, & provideat, siue non; quia illa facultas tibi per rescriptum concessa, est quasi dispensatio facta in re. Et idem tenet noster Molin. *tract. 5. de iust. disp. 20. num. 4. D. Sahagun de Villafra. in cap. relatum, de off. deleg. n. 14.*

Cæterum retinendus est, vt probabilior, modus dicendi Sanchez, quem sequitur Nicol. Garc. *6. p. de benef. cap. 2. §. 3. à num. 304.* Non enim attendendum est, ad quem rescriptum gratiæ referatur, sed cui gratia in effectu fiat: in effectu autem sit gratia dispensando, siue rescriptum referatur ad dispensantem, siue ad dispensandum, cum in fauorem solum dispensandum sit. Quid enim tua interest dari hoc Sacerdoti licentiam, & mandatum re absolvendæ, & dispensandæ, & in tui fauorem, si voluerit ad illum accedere, & elegeris in Confessorem, quam dare tibi potestatem eligendi illum in Confessorem, qui eum dispense, &c. Imò, si bene adueris, in vtroque casu datur potestas Sacerdoti ad tuam electionem. Ergo si in vno casu est gratia facta, in vtroque esse debet esse. Quocirca existimo non solum rescriptam, in quo tibi conceditur beneficium primo vacaturum, esse gratiam factam, si mandatum ordinario vt te provideat, sed etiam si contra dirigitur mandatum ad ordinarium, vt te de primo beneficio vacaturo provideat, quia in vtroque casu non tam ordinarius tibi confert gratiam quam exequitur gratiam à Pontifice factam. Neque obstant rationes adductæ pro modo dicendi Suarez. Fatetur enim mandatum expirare morte mandantis, & minuit gratiam, si sit illi, cui imponitur mandatum: ac cum gratia non fiat ei, sed alteri, & vt firmitatem habeat, imponitur executio mandatum, mandatum non minuit gratiam, sed potius augeat. Neque difficile creditur esse facultatem in tui fauorem Sacerdoti concessam ad re absolvendam impositio præcepto de excipiendâ tua confessione esse gratiam factam tibi; secus verò si nullum sit illi præceptum impositum, quia quando nullum est præceptum impositum, non habes ius ad illum cogendum, vt tuam confessionem excipiat; secus verò posito præcepto.

Supradictam doctrinam, limitant Rota. Cigas, Mandos, Grassis, & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *d. 6. p. de benef. cap. 2. §. 3. n. 301.* & docet Molin. *tract. 5. disp. 20. n. 2. circa fin. vt intelligatur de facultate, & mandato providendi certæ personæ de certo beneficio.* Et idem est de facultate cum aliquo dispensandi in re certa, & determinata: alias dicant non esse gratiam factam, sed faciendam; quia cum non determinetur, in quo gratia fiat, non potest dici facta, sed faciendæ, & videtur probari ex supradicto cap. si cui nulla, vers. secus, vbi non censetur gratia providendi facta, potestas data alicui super eius provisione, quia non determinatur, cuiusnam beneficii debeat esse provisio. Neque obstat, quod Heronyn. Paulus in *pract. Cancell. vers. praesentissime Doctor, & Rebuff. in concord. rubr. de mandatis Apostolicis, §. 1. verbo fuit purificatus.* Gutier. *lib. 2. canon. 90. cap. 17. n. 5.* Thomas Sanchez alios referens *illa disp. 28. n. 87.* excludit hanc limitationem, & affirmat supradictum extum si cui debere intelligi de facultate simplici absolute mandato providendi certam personam de beneficio suo certo, siue incerto; quia vt bene aduerit Nicol. Garcia *n. 301.* violatur illa interpretatio licetia textus: siquidem tibi dicit mandatum.

Secundo limitari non potest vt non intelligatur gratia facta, quousque acceptata sit ab eo, cui gratia fit, quia hæc est quædam donatio, quæ non censetur facta, quousque interueniat donatarij acceptatio, sic docet Bonacina *disp. 1. quaest. 3. punct. 8.*